

1988, 19. června – Sdělení VONS č. 777 „Provokativní rozsudek v Banské Bystrici“ o hlavním líčení s Ivanem Polanským u Krajského soudu v Banské Bystrici a jeho odsouzení pro trestný čin podvracení republiky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Senát Krajského soudu v Banské Bystrici za předsednictví JUDr. Arnošta Škorpila uznal v hlavním líčení, konaném ve dnech 13., 14. a 17. června 1988, Ivana Polanského vinným trestným činem podvracení republiky (98, odst. 1, 2b tr. z.) a uložil mu nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání čtyř roků, který má vykonat v I. NVS.¹ Tohoto trestného činu se měl I. Polanský dopustit tím, že rozmnožoval a zčásti také rozšiřoval samizdatovou literaturu převážně náboženského charakteru. Oproti znění obžaloby upustil soud od stíhání publikací, dokumentujících porušování lidských práv v Československu, a od zpřisňující kvalifikace „ve spojení s cizí mocí nebo cizím činitelem“ (§ 98, odst. 2a), ponechal však neméně přísně trestnou kvalifikaci „ve větším rozsahu“. Rozsudek dosud nenabyl právní moci, obžalovaný i prokurátor si ponechali lhůtu k odvolání.²

Proces probíhal navenek poměrně korektně, třicet až čtyřicet přátel obžalovaného včetně zástupce velvyslanectví USA mohlo být bez problému přítomno hlavnímu líčení.³ Je však třeba připomenout dvě kuriozity, vrhající podivné světlo na celé líčení. Krajskému prokurátorovi v Banské Bystrici JUDr. Aloisu Mikušincovi, kterého při procesu zastupoval JUDr. Dzuroško, byl před nedávnem uložen stranický trest (viz Rudé právo 20. 2. 1988)⁴ a je nadále vyšetřován v souvislosti s korupční aférou Babinského.⁵ Člen senátu Baláž, občanským povoláním pracovník kádrového oddělení ZVS v Nové Dubnici, odkud pochází I. Polanský, vydal nebo provedl příkaz, jímž bylo všem zaměstnancům závodu zakázáno čerpat dovolenou ve dnech procesu s Ivanem Polanským. Za normálních okolností by tento fakt přesvědčivě dokládal podjatost soudu a jeho rozhodnutí by nutně muselo být zrušeno.

Odsouzení I. Polanského je ostudným a otrěsným faktem, který v posledních pěti letech nemá v Československu obdoby. Je těžké odhadnout, zda jsou v tomto případě státní orgány vedeny snahou prohlubovat nacionální rozpory, zda chtějí demonstrovat nulové limity přestavby a demokratizace, nebo zda hodlají tímto procesem vyslat varovný signál všem náboženským a samizdatovým aktivitám. Jisté však je, že naprosto nevinnému člověku byl uložen velmi tvrdý a spektakulární trest za aktivitu, o jejíž obecné prospěšnosti nelze pochybovat. Žádáme okamžité zrušení tohoto rozsudku, který je výsměchem dokonce i platnému právu. Velmi naléhavě se obracíme na domácí i zahraniční veřejnost, aby se proti odsouzení Ivana Polanského důrazně postavila. Neboť Ivan Polanský je zjevně jen pokusným balónkem toho, co všechno si moc vůči nezávislým aktivitám může dovolit. Projde-li její zásah beztrestně, bude v Československu opět možné zavírat za každý pokus o nezávislé myšlení.⁶

Informace o Chartě 77, r. 11, 1988, č. 13, s. 10.

POZNÁMKY

¹ Rozsudkem, vyneseným senátem Krajského soudu v Banské Bystrici složeným z předsedy JUDr. Arnošta Škorpila a soudců JUDr. Jozefa Švarca a Petra Hološe, Jána Sršně a Ing. Ferdinanda Baláže, byl Ivan Polanský uznán vinným z toho, že „*najneskôr od r. 1984 do 5. 11. 1987 vo svojom byte v Novej Dubnici na Hviezdoslavovej ul. č. 9 a na svojom pracovisku v n. p. ZŤS v Dubnici nad Váhom, napísal a sčasti rozmnožil nelegálne písomnosti, najmä časopisy, a sice najmenej 10 čísiel Výberu, 2 čísla Pokoj a dobro a 3 čísla Historického zápisníka, každé v množstve najmenej 500 kusov, a okrem posledného čísla Historického zápisníka ich rozšíril sám a prostredníctvom ďalších osôb medzi občanmi najmä v okresoch Považská Bystrica, Trenčín a Žilina, ale aj v iných miestach SSR, pričom o. i. obsahovali aj články a výroky propagujúce klérofašistické hnutie a tzv. slovenský štát a oslavujúce ich predstaviteľov, ďalej namierené proti KSČ a jej vedúcej úlohe, proti prezidentovi a ďalším predstaviteľom republiky, voči vzdelaniu, výchove a výuke v duchu vedeckého marxisticko-leninského svetonázoru a Sovietskému zväzu, vnášajúce nesúlad medzi Slovákov a Čechov, vyzývajúce na bojkot volieb a znevažujúce bezpečnostné a justičné orgány a znižujúce ich autoritu*“. Polanský byl též odsouzen k propadnutí

věcí zajištěných při domovních prohlídkách. Rozsudek je uložen in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Banská Bystrica, Vyšetřovací zväzky, vyšetřovací spis k případu Ivana Polanského, sign. V 5395; též LP, Sb. VONS, inv. č. 253, sign. I/3, kart. 41.

- ² Rozsudek krajského soudu komentovala Hana Ponická v textu nazvaném „Hodina Banskej Bystrice“ in: *Listy* 18, 1988, č. 5 (září), s. 26. K procesu a celkově k případu Ivana Polanského viz též text „Povaha trestného stíhania Ivana Polanského“, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 253, sign. IV/14, kart. 41. Proti rozsudku protestovala skupina občanů v petici prezidentu republiky Gustávu Husákovi datovanou červencem 1988, viz in: tamtéž, sign. IV/7, kart. 41.

Po skončení procesu se Polanského manželka Ida Polanská 30. 6. 1988 obrátila na prezidenta republiky Gustáva Husáka s dopisem obsahujícím zprávu o perzekuci jejího manžela a průběhu soudního jednání u Krajského soudu v Banské Bystrici a se žádostí o jeho intervenci. Tamtéž, sign. IV/1, kart. 41. Týž den napsala dopis kardinálovi Františku Tomáškoví obsahující poděkování za odpověď na její zprávu o případu jejího manžela a informaci o jeho dalším vývoji ze 30. 6. 1988. Dopis je uložen in: tamtéž, sign. IV/2, kart. 41. Dále viz výňatek z dopisu Idy Polanské blíže neurčené osobě z 5. 7. 1988 obsahující hodnocení procesu s jejím manželem, in: *Informace o Chartě 77*, r. 11, 1988, č. 14, s. 14–15.

- ³ Procesu byl v doprovodu JUDr. Jána Čarnogurského přítomen pracovník velvyslanectví USA v Praze Robert Norman. Viz zprávu náčelníka Odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Banská Bystrica mjr. Jána Matejky o hlavním líčení v trestní věci Ivana Polanského z 28. 6. 1988 uloženu in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Banská Bystrica, Vyšetřovací zväzky, vyšetřovací spis k případu Ivana Polanského, sign. V 5395.

O mezinárodní pozornosti svědčí dále mj. rezoluce přijatá na podporu Polanského mezinárodní konferencí o lidských právech v Krakově 27. 8. 1988. Informaci o rezoluci viz in: *Informace o Chartě 77*, r. 11, 1988, č. 16, s. 19. Případu se věnovala Amnesty International, viz článek „Czechoslovakia: Ivan Polanský“ in: *Amnesty International Urgent Action*, 21. 6. 1988, uloženo spolu se švédskou mutací in: LP, Sb. VONS, inv. č. 253, sign. IV/16, kart. 41. Řadu prohlášení vydala ke kauze Keston College, tato prohlášení viz in: tamtéž, sign. IV/17, kart. 41. Dále viz článek „Urteil bestätigt“ o rozsudku odvolacího soudu nad I. Polanským in: *Glaube der 2. Welt* 16, 1988, č. 10, s. 9, uloženo in: LP, Sb. VONS, inv. č. 253, sign. IV/17, kart. 41.

- ⁴ Viz zprávu ze zasedání předsednictva ÚV KSČ projednávající mj. případ S. Babinského in: *Rudé právo*, 20. 2. 1988, s. 1, a článek „Strana má jednu disciplínu“ o tomto případě in: tamtéž, s. 3.

- ⁵ Stanislav Babinský byl ředitelem Okresního průmyslového podniku v Trsténé a posléze Jednoty a v této funkci během 70. a 80. let korumpoval zejména slovenské stranické a státní představitele. Koncem roku 1984

byl zatčen, za způsobenou škodu přesahující dva milióny korun byl v roce 1987 odsouzen na čtrnáct a půl roku. Spolu s ním bylo souzeno dalších pět jeho společníků. Proces měl velký ohlas u veřejnosti. V souvislosti s jeho kauzou byla na počátku 90. let vyšetřována pro neoprávněné obohacování řada dalších osob. Babinský byl propuštěn v polovině roku 1990. Ve stejném roce vznikl o této kauze dokument *Stanislav Babinský – život je nekompromisný bumerang* (režie Lubomír Štecko, 1991). Z dobových ohlasů tohoto případu v exilovém tisku viz mj. články „Velký korupční proces v Bratislavě“ o soudním jednání se Stanislavem Babinským in: *České slovo* 33, 1987, č. 5, s. 2; „Korupční proces v Bratislavě pokračuje“ in: *České slovo* 33, 1987, č. 6, s. 5.

⁶ K případu Ivana Polanského viz dále sdělení VONS č. 706, 748, 767, 773, 789, 791, 854 a 865, dokumenty č. 709, 751, 770, 776, 793, 795, 858 a 869.